

Сім'я як чинник збереження здоров'я школярів.

Сім'я є одним з найважливіших елементів соціуму, де людський індивід проходить особистісне становлення. Особлива роль родини у вихованні дитини полягає у тому, що по-перше, її виховний вплив є відносно стійким, сталим і довготривалим. По-друге, сім'я справляє на дитину різнобічний вплив, детермінує розвиток всіх сфер її психічного життя [4, с.204].

Сьогодні, як ніколи, у суспільстві усвідомлюється соціальна цінність сім'ї, її визначальна роль у вихованні, формуванні та розвитку у дитини навичок здорового способу життя.

Найбільш поширені методи вивчення особистісних властивостей і сфери спілкування – це проєктивні тести й особистісні опитувальники (анкети). Як правило, для вивчення молодших школярів проєктивні методи виявляються більш зручними, ніж опитувальники та анкети, більшість з яких розраховані на дорослих [2, с.41].

Роль образотворчої діяльності в загальному психічному розвитку дитини прослідковується в роботах Д.Б.Ельконіна і Л.Ф.Обухової. Образотворча діяльність має безпосереднє відношення до розвитку мислення дитини. На думку Л.С.Виготського, художнє виховання – „фон життєдіяльності” дитини, де дитячий малюнок є переходом від символу до знака і своєрідним видом діагностики розвитку дитячого мислення [5, с. 260-262].

Метою нашого дослідження була діагностика сімейної ситуації дітей молодшого шкільного віку та підготовка рекомендацій батькам по збереженню та зміцненню здоров'я їх дітей.

Дослідження було проведено з дітьми молодшого шкільного віку за проєктивною методикою „Малюнок сім'ї”. Вибірка складала 124 учні.

Ця методика містить інформацію про суб'єктивну сімейну ситуацію досліджуваної дитини. Вона допомагає виявити ставлення дитини до членів своєї родини, сімейні відносини, які викликають тривогу або конфлікти, виявляє те, як дитина сприймає взаємини з іншими членами сім'ї і своє місце в родині. Ми провели кількісне опрацювання отриманих результатів дослідження, виділивши п'ять основних симптомокомплексів: сприятлива сімейна ситуація; тривожність; конфліктність у сім'ї; неповноцінність; ворожість у сімейній ситуації, та виявили, що серед всіх робіт не знайшлося жодної, на якій би була зображена згуртована сім'я зі з'єднаними руками, що є ознакою психологічного добробуту. Лише 9,5% дітей Києва, 13% Ніжина та 6,3% учнів сільської місцевості намалювали членів родини у спільній діяльності. Роз'єднаність членів сім'ї вказує на низький рівень емоційних зв'язків. Насторожує те, що не всі діти намалювали родину у повному складі (відсутні батько, мати і на п'яти малюнках дітей сільської місцевості відсутній сам автор), тобто діти ізолюють себе або інших членів родини. На відсутність ворожості у родині вказують малюнки, де діти зобразили членів родини, які посміхаються. Тут маємо досить високі цифрові показники (м. Київ – 76,2% , м. Ніжин – 78,3% , сільська місцевість – 75%).

Конфліктність у сім'ї породжує ворожість сімейної ситуації. На це вказують і результати дослідження: часто зустрічаються деформовані фігури (м. Київ – 33,3%, м. Ніжин – 17,4%, сільск. місцевість – 25%), багато дітей малюють фігури з розкинутими руками вбоки (м. Київ – 61,9%, м. Ніжин – 60,8%, сільск. місцевість – 43,8%), з довгими або підкресленими пальцями (м. Київ – 23,8%, м. Ніжин – 26,1%, сільск. місцевість – 12,5%). Отже, можна зробити висновок, що здоров'я дитини, її психічний розвиток значною мірою детермінуються особливостями взаємин у сім'ї. Зміна морально-психологічного клімату в родині може суттєво вплинути на формування особистості дитини.

Важливе значення має сімейна ситуація, в якій перебуває дитина. Основною умовою нормального психосоціального розвитку є спокійна,

доброзичлива обстановка, якщо батьки завжди поряд з дитиною, уважно ставляться до її емоційних потреб, розмовляють та граються з нею, прищеплюють дисциплінованість. Водночас необхідно, щоб дитина мала більше самостійності та незалежності, спілкувалася з іншими дітьми та дорослими. За результатами експериментального дослідження, ми встановили, що майже у всіх дітей проявляється тривожність, і це повинно хвилювати не тільки вчителів, але й батьків. Тому ми пропонуємо батькам дотримуватись наступних рекомендацій:

1. Спілкуючись з дитиною, не підривайте авторитет інших значущих для неї людей.

2. Будьте послідовні у своїх діях, не забороняйте дитині без усяких причин те, що дозволяли раніше.

3. Враховуйте можливості дітей, не жадайте від них того, чого вони не можуть виконати. Якщо дитині важко дається який-небудь навчальний предмет, краще зайвий раз допоможіть їй і надайте підтримку, а при досягненні навіть найменших успіхів - не забудьте похвалити.

4. Довіряйте дитині, будьте з нею чесними і приймайте такою, якою вона є.

5. Якщо з яких-небудь об'єктивних причин дитині важко учитися, виберіть для неї гурток до душі, щоб заняття в ньому приносили їй радість і вона не почувала себе гіршою за інших. [1, с.86].

Отже, родина залишається тією цінністю, що створює для людини відносно незалежне від соціальних катаклізмів середовище, атмосферу психологічної захищеності. Вона допомагає подолати життєві випробування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили і краще майбутнє [3, с.3-4].

Провівши проєктивну методіку, ми переконуємося, що роль сім'ї у формуванні соціально здорової особистості досить вагома. Ті основи соціально значущих ціннісних орієнтирів, які дитина отримує в родині, стануть підґрунтям її соціальної позиції в майбутньому.

Література

1. Адаптація дитини до школи / Упоряд.: С.Максименко, К.Максименко, О.Главник. – К.: Мікрос – СВС, 2003. – 111с. – С. 86.
2. Венгер А.Л., Цукерман Г.А. Психологическое обследование младших школьников. – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 160 с. – С. 41.
3. Семиченко В.А. Заслуженюк В.С. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Веселка, 1998. – 214 с. – С. 3-4.
4. Томчук С.М. Сім'я як фактор тривожності дітей // Теоретико-методологічні проблеми генетичної психології: Матер. Міжнар. наук. конф., присвяченої 35-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка С.Д. Максименка (17-18 грудня 2001р., м. Київ). - т.1. – К.: Міленіум, 2002. – 412 с. – С. 204
5. Шаграева О.А. Детская психология: Теоретический и практический курс: Учеб. пособие для студ. высш. учеб заведений. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 368 с. – С. 260-262.